

jord til tidligere ejere, styret af frie markeds kræfter med privatisering af jorden, samtidig med at staten trak støtteordninger tilbage. Under Allendes reformperiode havde bønderne opnået favorable kreditter, teknisk assistance og personlig uddannelse. Dette system blev droppet gennem indgreb i 1978, som også indebar, at jord tilhørende indianske stammer blev åbnet for transaktioner med den konsekvens, at disse områder blev opkøbt med katastrofale følger for sammenholdet blandt indianerne. De fattige blev nødt til at sælge deres jordlodder med udbredt nød, arbejdsløshed og stagnation i fodsporene i et politisk vacuum, da kun 10 % tilhørte de strengt overvågede fagforeninger. Hvedeproduktionen sank per capita fra 194 kg til 174 kg om året mellem 1970 og 1982, samtidig med at importbehovet steg og nye produkter inden for f.eks. frugtplantagerne ikke gav den ventede bonus. Royes har derefter gennemarbejdet interviewmaterialet fra 4 landsbyer med den heterogene fattige befolkning, hvoraf ikke mindre end 90 % lider under mere eller mindre permanent mangel på føde og kun overlever takket være kollektive opofringer. Forholdet fertilitet/fattigdom/produktion/marked lægges ind i en overskuelig forklaringsmodel, som giver et godt billede af landarbejdernes marginalisering og voksende problemer efter de mislykkede eksperimenter med jordreformer, og som er en god model for kommende forskning at arbejde videre med.

M.L.

ASIEN

SABINE ROSCHKE-BUGZEL: *Die revolutionäre Bewegung in Iran 1905-1911. Sozialdemokratie und russischer Einfluss.* (Europäische Hochschulschriften, Peter Lang, 1991). 341 s.

Det er en misvisende titel, denne tyske dissertation har fået – sigtet er langt bredere. Skildringen af den revolutionære bevægelse i Iran i årene fra 1905 til 1911, da der søgtes indført et konstitutionelt demokratisk styre, fylder mindre end en fjerdedel af bogen. Afhandlingen drejer sig i langt højere grad om forudsætningerne for dannelsen af en socialdemokratisk bevægelse i Iran og dennes kontakter til det russiske socialdemokrati.

Vi får en grundig redegørelse for det iranske samfund i slutningen af 1800-tallet og for den russiske og britiske infiltration i landet – en væs-

entlig forudsætning for den anti-imperialistiske og anti-autoritære revolutionære bevægelse i 1905, der var inspireret af begivenhederne samme år i Rusland, og ikke mindst af det russiske Socialdemokrati. Forfatteren behandler de moderniseringsansatser, som kontakten med bl.a. europæerne satte igang, gejstlighedens betydning som oppositionel fører mod shahen og de imperialistiske magter, og så selvfølgelig dannelsen af revolutionære grupper, hvor socialistiske ideer øvede en afgørende indflydelse. Det skete først i det russiske trans-kaukasiske område, især Aserbajdjan, hvortil persiske emigranter i stort tal søgte hen som gæstearbejdere. Her fandt det russiske Socialdemokrati blandt oliearbejderne en frugtbar grobund, og via påvirkninger herfra dannedes et iransk socialdemokratisk parti.

Begivenhederne viste, hvor vanskeligt det var at få en socialistisk bevægelse til at slå rod i et ikke-industrialiseret agrarsamfund uden arbejder- eller bondebevægelse. Den iranske revolutionære bevægelse måtte besinde sig på, at det drejede sig om at afskaffe det, der var Irans hovedproblem, den udenlandske dominans, og indskrænke monarkiets magt. Det er en slutpointe, at dette ikke lykkedes for demokratiske eller socialistiske kræfter, men først meget senere for »den islamiske revolution«.

J.C.M.

STEIN TØNNESSON: *The Vietnamese revolution of 1945.* Roosevelt, Ho Chi Minh and de Gaulle in a World War. (PRIO & Sage, 1991). 458 s., 45 £.

Den norske historiker Stein Tønnesson har sat sig for at forklare årsagerne til den vietnamesiske augustrevolution i 1945. Hovedtesen i det omfattende værk er, at årsagerne kan opdeles og følges i to forskellige »årsagskæder«. Selv om der gøres et spagfærdigt forsøg på at give dette udtryk en ny teoretisk iklædning, så er forfatterens metode den gammelkendte med først at isolere faktorer og dernæst lade dem mødes i selve begivenheden. »Kæden« hentyder blot til at visse faktorer i tid og betydning kommer før andre. De to årsagskæder, der konstrueres, kan groft sagt opdeles i indre og ydre forhold. Den indre årsagskæde behandler det vietnamesiske samfunds og især de vietnamesiske kommunisters betydning for revolutionen, mens den ydre be-

skæftiger sig med de internationale omgivelser. Vietnam befandt sig i. De var i alt væsentligt bestemt af den anden verdenskrig. I opstillingen af den ydre årsagskæde lægger Tønnesson størst vægt på USAs rolle. Gennem et minutiøst, empirisk studium af USAs politiske og militære planer for Indokina viser han, hvordan den vietnamesiske scene mere eller mindre bevidst blev domineret af amerikanerne. Det bekræftes yderligere ved undersøgelse af de andre internationale aktørers (Frankrig, Storbritannien, Japan, Nationalistkina) begrænsede roller i det amerikanske spil. Den ydre årsagskæde kan i sidste ende forklare det magttomrum i selve Vietnam, der skabte en pludselig mulighed for Ho Chi Minhs Viet Minh. At der var revolutionære i Vietnam til at gribe muligheden, da den bød sig, forklares derimod med den indre årsagskæde.

Tønnesson anvender to forskellige forklaringstyper i de to årsagskæder. Den ydre er spundet op om de internationale beslutningstagere og motiverne bag deres beslutninger (desværre oftest uden overvejelser over betydningen af de politiske systemer, hvori beslutningerne træffes). Den indre baserer sig på analyser af Viet Minhs ideologi og sociale sammensætning, antropologiske og historiske betragtninger over det vietnamesiske samfund samt generelle overvejelser over historiske fænomener og *begreber* som revolution og nation. De sidste bliver dog så generelle, at de ikke bibringer den empiriske betragtningsmåde noget særligt. Således sandsynliggøres det ikke, at augustrevolutionen var en revolution forstået som »the fall of the old and the rise of the new« (p. 408), men nok at den var en kommunistisk ledet *opstand*.

Den store force ved denne bog er dens monumentale empiri. Tønnesson forfølger sine årsagskæder i tusindvis af dokumenter fra snesevis af arkiver og konfronterer sine fund og hypoteser med den samlede sekundærlitteratur. På den anden side kan man (som ved alle empiriske studier) diskutere, hvor minutiøst f.eks. et begivenhedsforløb bør rekonstrueres. Forestillingen om, at man bør tilstræbe udtømmende viden, har i empiriske studier en tendens til at sætte sig igennem på bekostning af fortolkningens kunst. I hvert fald virker de talløse henvisninger til de arkiver, man ikke har været i, eller de bøger man ikke har læst (som f.eks. Tønnessons undskyldning for, at han ikke kan læse japansk og kine-

sisk!) unødige. Skal man nævne en svaghed ved bogen er det netop, at fortolkningerne for sjældent bevæger sig ud over den almindelige kildekritiks apparatur til undersøgelse af »wie es eigentlich gewesen«.

J.I.

DAVID P. CHANDLER: *The Tragedy of Cambodian History: Politics, War and Revolution since 1945*. (Yale University Press, 1991). 396 s.

Cambodias historie mellem 1945 og 1979 fremstilles i denne bog som et shakespeare'sk skuespil med tre tragiske helte: prins Norodom Sihanouk, general Lon Nol (død 1987) og »førstebrøder« Pol Pot. Tragedien har også tre temaer: Cambodias geografiske placering mellem Thailand og Vietnam, den autokratiske ledelsesform, og heltenes higen efter at genoprette nationens storhed fra Angkor-kongedømmets tid (10.-14. århundrede). Scenen for tragedien sættes 9. karts 1945, da japanerne (midlertidigt) afskaffer det franske kolonierredømme og således åbner for første akt i det indenlandske drama. Den lange først akt domineres af Sihanouk, som bliver stadig mere uafhængig af Frankrig. Chandlers hovedtese er, at tragediens senere akter bliver bestemt af Sihanouks beslutning (med fransk opmuntring) om at undertrykke Det demokratiske Parti 1955-57). Det skaber den frustration, der bringer Lon Nol til magten i 1970 og Pol Pot i 1975.

Forfatteren har bevidst lagt hovedvægten på indenlandske og politiske faktorer. Bogens første del er den bedste. Den bygger på studier i de franske koloniarkiver og behandler en periode som er lidt kendt. Mod slutningen bliver bogen mere fragmentarisk og giver mindre nyt; Chandlers gengivelse af en serie levnedbeskrivelser fra tiden, da Pol Pots røde khmerer begik de store myrderier, giver ikke den dramatiske afslutning som såvel det shakespeare'ske oplæg som den virkelighed bogen afspejler egentlig kræver.

Bogen behandler udelukkende perioden 1945-79. For Cambodias tidligere historie kan henvises til DAVID P. CHANDLER: *A History of Cambodia* (1983). For perioden efter 1979 anbefales NAYAN CHANDA: *Brother Enemy: The War After The War* (1986), Grant Evans & Kelvin Rowley: *Red Brotherhood at War* (1985) og Nicolas Regaud: *Le Cambodge dans la tourmente* (1992).

S.T.